

Αμίαντος

Η συγγραφέας επισκέπτεται μετά από χρόνια το χωριό της, τον Αμίαντο στην Κύπρο. Κάθε γωνιά και μία ιστορία, κάθε σπίτι και κάποια αγαπημένα πρόσωπα. Τώρα όμως παντού επικρατεί ερημιά. Το μεταλλείο έχει κλείσει και το χωριό δεν κατοικείται πια.

Πάνε κι οι αγριοβιολέτες στη Χρυσόβρυση. Πάνε και τα κλάματα της Παναγίας*. Σταματήσαμε στη Χρυσόβρυση*. Ξεκινήσαμε από Καλοπαναγιώτη για μια βόλτα στην Κακοπετριά, χάσαμε το δρόμο και καταλήξαμε στον Αμίαντο.

Το νερό της Χρυσόβρυσης - έτσι ονομάζεται η βρύση στην είσοδο του χωριού – τρέχει πάντα κρυστάλλινο και άφθονο. Κάποιοι ερωτευμένοι έγραψαν τα ονόματά τους στις κιτρινισμένες πέτρες της.

Ο στενός αυτοκινητόδρομος, όπου κάναμε περίπατο τις Κυριακές, πλάτυνε.

Στην είσοδο της συνοικίας αριστερά το σπίτι του Βότση. Σώζεται κι ο περίφημος ηλιακός του. Πριν κατοικούσε σ' αυτό ο Κούμας ο φαρμακοποιός. Στον ηλιακό του καθόμασταν όταν κάναμε επισκέψεις στην κυρία Κούμα με τη μητέρα. Μας κερνούσε τσάι και τυροπιτάκια δικής της κατασκευής – φετάκια ψωμιού αλειμμένα με τριμμένο τυρί που τα ζέσταινε στο φούρνο.

Τους διαδέχτηκε η οικογένεια της Χαμπούς. Ήμασταν στην ίδια τάξη με τη Μάγδα την κόρη της. Πού να βρίσκεται τώρα; Η Μάγδα με το ροδοκόκκινο πρόσωπο και τα μπουκλωτά μαύρα μαλλιά !

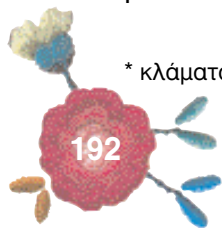
Πιο πέρα τα κοινά λουτρά και τα μπλοκς. Οι χρυσομηλιές* με τα τεράστια χρυσόμηλα στην πλατεία.

Νάτες οι χρυσομηλιές, θεόρατες. Θα ήταν και φέτος φορτωμένες, αν κρίνει κανείς από το χρώμα που είναι κατάσπαρτο από αποξηραμένες καφετιές κηλίδες.

Στα μπλοκς ψυχή πουθενά. Μια παράξενη ησυχία και τα σπίτια που έχουν έρθει τόσο κοντά το ένα στο άλλο. Τα μονοπάτια στένεψαν κι αυτά.

Μπαίνουμε σε ένα απ' τα μπλοκς – συμπλέγματα κατοικιών των εργατών του μεταλλείου. Τέσσερις –τέσσερις μαζί ενωμένες σε τετράγωνο, με κοινές τουαλέτες και στο μέσο του τετραγώνου το υπόστεγο με τις τέσσερις βρύσες γύρω-γύρω που σχηματίζουν

* κλάματα της Παναγίας: αγριολούλουδα * Χρυσόβρυση: συνοικία του Πάνω Αμιάντου * χρυσομηλιά: βερυκοκιά

άλλο τετράγωνο στο κέντρο. Εκεί στις βούρνες* έπλεναν οι νοικοκυρές τα πιάτα, κι έκαναν τη μπουγάδα τους.

Έξαφνα κάποιος προβάλλει. Ένας ξεδοντιασμένος μελαχρινός γέρος με πλακουτσωτή μύτη όλο ρυτίδες. Κάτι λέει, δεν τον καταλαβαίνουμε. Μα το μυαλό μου φωτίζεται. Ο γέρο-Πετρής, ο χτίστης. Ο πατέρας της Αγγελικής. Ο παππούς της Μαρίας και του Πέτρου.

Έχασε τη γυναίκα του μας λέει. Είναι ο μόνος κάτοικος της Χρυσόβρυσης μαζί με την Αγγελική. Τελευταία μετακόμισε κι αυτή στην πόλη. Διατηρεί το μικρό σπιτάκι της εδώ κι έρχεται κάπου-κάπου τα Σαββατοκύριακα.

Δυο βήματα πίσω από τα λουτρά το μονοπάτι που βγάζει στο σπίτι, το σπίτι μας. Στένεψε κι αυτό και χορτάρισε. Η τεράστια σιδερένια καγκελόπορτα δεν υπάρχει. Ούτε ίχνος από τον κήπο μας. Μονάχα το σπίτι φτιαγμένο από πλάκες αμιάντου και πράσινα ξύλινα παραθυρόφυλλα.

Ο κήπος μας. Φέρνω στο νου μου τις φωτογραφίες όπου με κρατάνε οι γονείς μου, νέοι ακόμη, βρέφος, ανάμεσα στις θεόρατες δάλειες, που έφταναν μέχρι τους ώμους τους, μας έπνιγαν. [...]

Η πασχαλιά, η νεχταρινιά, το αγιόκλημα, οι τριανταφυλλιές λογίων -λογιών, οι μολόχες, τίποτα από όλα αυτά. Μόνο κάτι ρίζες ξεραμένα αγρέλια*.

Η μάντρα όπου ο πατέρας φύλαγε τα εργαλεία και αποθήκευε τους βολβούς από τις δάλειες το χειμώνα δεν φαίνεται πουθενά. Ούτε ιδέα πως υπήρξε ποτέ.

Ούτε ίχνος από το περιβόλι με τα σπαρτά που κατέβαινε μέχρι το δρόμο της Χρυσόβρυσης.

Το πλυσταριό να υπάρχει άραγε; Πηγαίνοντας προς τα κει περνούμε μπροστά από την κουζίνα και το μπάνιο. Τα παράθυρα ερμητικά κλειστά. Η πόρτα του πλυσταριού δεν φαίνεται κλειδωμένη. Της δίνουμε μια σπρωξιά και μπαίνουμε μέσα.

Δυνατά γαβγίσματα ακούγονται ξαφνικά. Ένα ξενόφερτο κοκκινωπό σκυλί με άσπρες βούλες μας υποδέχεται. Υποχρεωνόμαστε να κάνουμε στροφή προς τα πίσω. Επιστρέφουμε από το σημείο που ήρθαμε.

Το μονοπάτι που οδηγούσε στον περιστερώνα κάτω από τις παράγκες εξακολουθεί να υπάρχει. Πιο κάτω πέρα η λίμνη όπου ο πατέρας πότιζε τις δυο-τρεις κατσίκες. Παλιά είχα την εντύπωση πως βρισκόταν σε μεγαλύτερη απόσταση από το σπίτι μας. Ήταν καλυμμένη από βάτα και θάμνους, λατζιές*, αντρουκλιές*. Τώρα ξεραίλα, ξεραίλα παντού.

Η πίκρα με πνίγει. Το σπίτι μου. Να σώζεται και να μη μπορώ να μπω μέσα. Και τούτο το σκυλί, το τέρας που με διώχνει, μου σύλησε* τις αναμνήσεις μου.

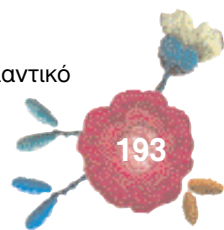
* βούρνες: σκάφη, λεκάνη,

* αγρέλια: άγριες ελιές,

* λατζιά: θάμνος,

* αντρουκλιές: θάμνος

* συλώ: κλέβω αντικείμενα από ιερούς χώρους (μεταφορικά) η αλλαγή της σκέψης από κάτι ιδιαίτερα σημαντικό

Ο θάνατος...

Ο θάνατος του Αμίαντου, των παιδικών μου χρόνων, το ατύχημα του πατέρα, κακά προμηνύματα...

Απορούσα πως δεν αντέδρασε η μητέρα. Αυτή που πέρασε εδώ μερικά από τα καλύτερα της χρόνια. Νιόπαντρη, γέννησε παιδιά... [...]

Στο γυρισμό προς την πλατεία περάσαμε μπροστά από το σπίτι του Μήτσιου. Η είσοδος του δεν φαίνεται. Την έχουν καλύψει τα βάτα που θέριεψαν, βάλθηκαν να καταβροχθίσουν το μπλοκ. Το παράθυρο στο πλάι προς τη μεριά των λουτρών χάσκει μισάνοιχτο.

Αντηχούν ακόμη στ' αφτιά μου τα γαβγίσματα του σκυλιού. Νοιώθω τα βάτα να με τυλίγουν.

Μάταια ψάχνω να δω με το βλέμμα στην άκρη της πλατείας την πέτρα όπου μαζευόμασταν τσούρμο τα πιτσιρίκια για να χαζέψουμε τα δεκάδες λεωφορεία που κουβαλούσαν κάθε πρωί τους εργάτες από τα γύρω χωριά της Πιτσιλιάς για να δουλέψουν στις μίνιες* του μεταλλείου.

— Κάποιος την κατεδάφισε.

Χάζευα το σπίτι του Μήτσιου.

— Ο άνθρωπος, είπε η μητέρα, ο άνθρωπος είναι ο τόπος.

Και κάποιος άλλος συμπλήρωσε:

— Κι ο τόπος είναι έρημος!

— Το έγραψε ο Άγιος Νεόφυτος. [...]

Κάποιος πρότεινε να συνεχίσουμε να επισκεφτούμε τον Πάνω Αμίαντο όπου βρίσκονταν τα εργοστάσια επεξεργασίας του μεταλλεύματος. Κάποτε ο Αμίαντος έσφυζε από ζωή με τους χιλιάδες μόνιμους κατοίκους του εκτός από τους χιλιάδες εργάτες που πηγαينوερχόντουσαν κάθε μέρα στα γύρω χωριά. Είχε το καλύτερο νοσοκομείο της περιοχής, σχολείο, αίθουσα μπάτμιντον, ακόμη και θέατρο. Εκεί είχα την τύχη να παρακολουθήσω σε ηλικία 5 χρόνων την πρώτη μου ζωντανή θεατρική παράσταση με τον ξακουστό Κύπριο ηθοποιό Νίκο Παντελίδη.

Κάποτε ονειρευόμουν να τελειώσω τις σπουδές μου και να γυρίσω στην Κύπρο. Σκόπευα να την επισκεφτώ απ' άκρη σ' άκρη, την Κερύνεια, τον Απόστολο Αντρέα, τον Αμίαντο. Τον διατηρούσα στη μνήμη μου στον καιρό της ακμής του. Όνειρα, κι όνειρα.

Γύρισα για διακοπές κι η Κερύνεια απρόσιτη στα χέρια των Τούρκων, ο πατέρας μια σκιά, ο Αμίαντος μια βουβή, πολιτεία νεκρή ...

**Θάλεια Τάσου
(Καναδάς)**

* μίνια: το μέρος από όπου οι εργάτες σκάβοντας έπαιρναν το μέταλλευμα

